

Wie was toch...

T.J. Stieltjes, waterstaatkundig ingenieur en parlementariër, wiens glanzende civiele loopbaan ongewild in Zutphen begon.

Thomas Joannes Stieltjes

Oudere lezers, die op school nog de topografie van Nederland er in gestampt hebben gekregen, gaat mogelijk een lichtje op: het *Stieltjeskanaal*. Maar dat ligt toch in Drenthe? Wat heeft dat met Zutphen te maken?

Het kanaal dankt zijn bestaan aan T.J. Stieltjes (*1819, Leuven – †1878, Rotterdam), waarnemend ingenieur-directeur bij de Overijsselsche Kanaalmaatschappij, liberaal parlementariër met de specialisaties waterstaat en defensie, doctor honoris causa in de wis- en natuurkunde, lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen, en daarnaast ijverig publicist. Niet slecht voor iemand met alleen lagere school. Maar die briljante carrière had vermoedelijk een heel andere wending genomen als dat akkefietje in Zutphen er niet was geweest.

T.J. Stieltjes begint zijn loopbaan als militair. In 1846 is hij tweede luitenant bij de artillerie als hij wordt overgeplaatst naar het Korps Pontonniers, dat in Zutphen is gestationeerd. Zijn oudere broer

Gerrit Jan is kapitein bij dit korps. Beiden treden in de voetsporen van vader Hendrik Willem, officier bij de artillerie, die eveneens een aantal jaren in Zutphen gelegerd is geweest. Voor T.J. ligt duidelijk een militaire carrière in het verschiet.

Trouw verricht T.J. Stieltjes zijn pontonniersdienst in Zutphen als op 17 maart 1849 koning Willem II overlijdt. Alle officieren dienen opnieuw hun eed van trouw te zweren aan de nieuwe vorst, Willem III. Deze heeft, uit weerzin tegen de nieuwe politieke ontwikkelingen, tot nu toe geweigerd de eed van trouw aan de nieuwe grondwet (die van Thorbecke) af te leggen. Daarom weigert tweede luitenant Stieltjes – als enige in het land – op zijn beurt de officierseed aan Willem III. Hij hoort bij de stroming die de eed van trouw aan de vorst wil vervangen door een eed van trouw aan de grondwet. Hij stuurt daarover een petitie naar de Tweede Kamer. Zijn superieuren vraagt hij om uitstel van de eedsaflegging tot de Tweede Kamer zich heeft uitgesproken. Dat wordt geweigerd. Als Stieltjes bij zijn standpunt blijft, heeft minister van Oorlog J.H. Voet (ook een oud-Zutphenaar) geen andere keus dan hem te ontslaan. Bij KB van 20 april 1849 wordt T.J. Stieltjes oneervol ontslagen uit militaire dienst. Daarmee begint zijn opmerkelijke civiele loopbaan. Nog jarenlang wordt in militaire kringen over hem gesproken als de ‘Zutphense luitenant’. Volledig eerherstel krijgt hij pas in 1860.

(Rob Kammelar)

Bronnen

- G. van Diesen, ‘Levensbericht van dr. T.J. Stieltjes’, in *Jaarboek KNAW 1878* (staat op internet).
- Ben Schoenmaker, *Burgerzin en soldatengeest. De relatie tussen volk, leger en vloot 1832-1914* (2009).